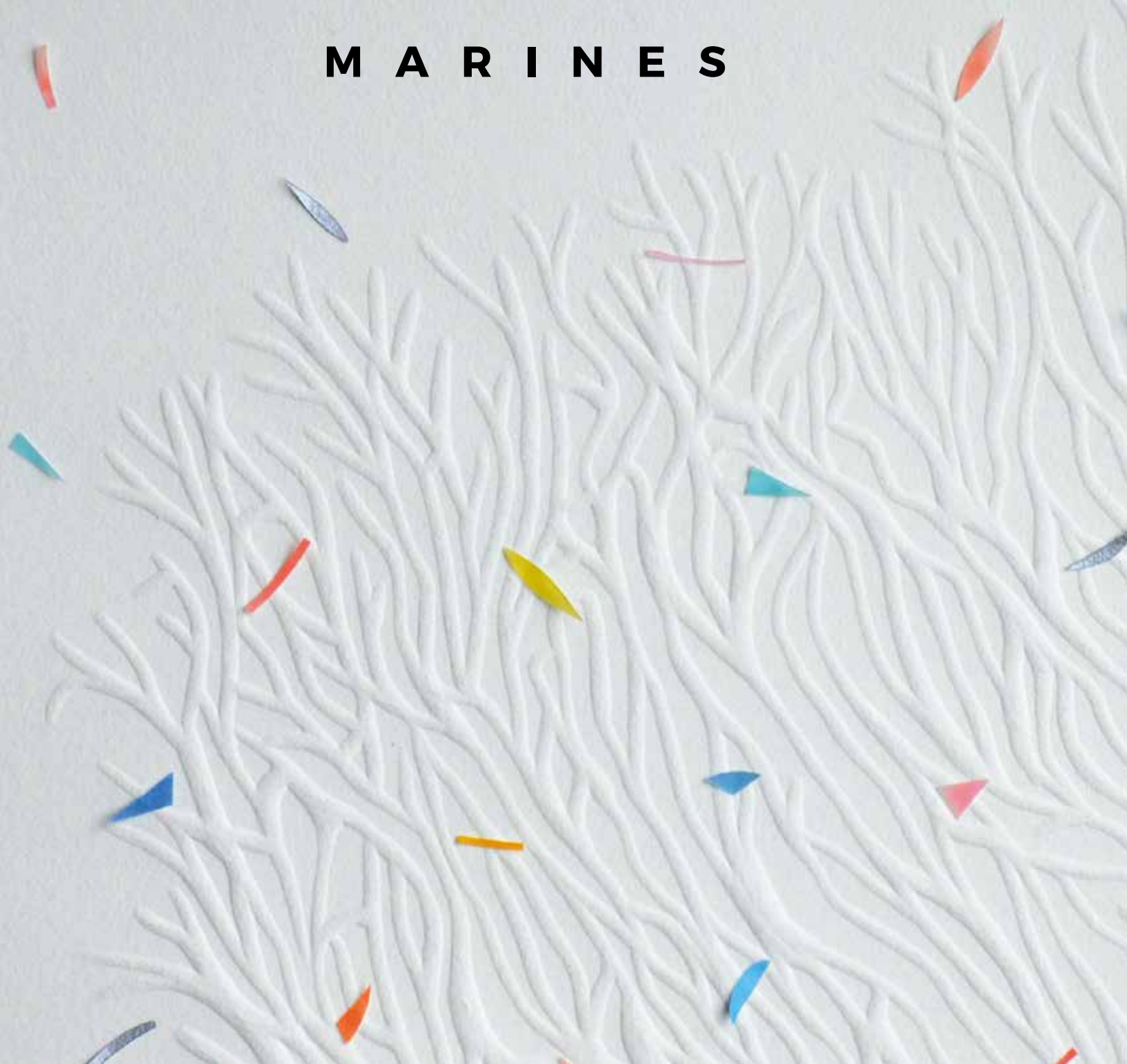

C R I A T U R E S

M A R I N E S

C R I A T U R E S

M A R I N E S

CRIATURES MARINES

Sandra Pilato Iranzo

Historiadora de l'Art

Gerent Fundació Baleària

“Va ser el cinqué dia, segons el Gènesi, quan les aigües es van omplir de criatures marines i altres formes de vida. Així mateix, van ser beneïdes perquè es reproduïssin i es multipliquessin”.

El fons marí és font de recursos i de riquesa, un univers únic que ocupa tres quartes parts de la Terra en el qual habiten i conviuen milers d'espècies animals. Aquest immens mantell blau produeix una hipnòtica atracció que irradia l'energia i el fluir de tota aquesta vida que s'amaga sota la seua superfície.

L'exposició col·lectiva *Criatures marines* reuneix una vintena d'artistes plàstics al voltant de la representació de la vida marina. Està formada per pintura, escultura, fotografia, ceràmica i instal·lació, creant una col·lecció eclèctica i harmònica i convertint cada sala en la qual s'exhibeix en un sorprenent aquari artístic. Transmet a l'espectador el respecte i el sentit de preservació cap a aquest bell món marí que requereix amb urgència d'atenció, cura i compromís. Amb aquest homenatge, es fa referència al ODS 14 dedicada a la vida submarina, la missió del qual és conservar i utilitzar sosteniblement els oceans, les mars i els recursos marins. Mentre que algunes interpretacions s'inspiren en records i emocions viscudes en relació al mar, unes altres s'han inspirat en éssers fantàstics que evoquen llegendes i històries imaginades per l'home des de l'antiguitat clàssica. La influència del mar s'ha revelat a través de la música, la literatura, l'art i la dansa, unint amb ritus, costums i, per descomptat, amb gastronomia diferents pobles i cultures.

La mostra, comissariada per Antoni Torres, s'emmarca en les Llotges de la Cultura de la Fundació Baleària, l'objectiu de la qual és la promoció de l'art i la cultura en els territoris on la naviliera Balearia hi és present. Mitjançant les línies marítimes es delineeïn llaços culturals que fomenten el desenvolupament de la societat. Comença un viatge iniciat en el Espai Sant Josep de Menorca i continuarà per diferents sales de Balears i la península.

El programa EcoBaleària ha establert nombroses aliances amb entitats mediambientals per a l'estudi i la preservació del medi marí, convertint els nostres vaixells en plataformes científiques per a l'albirament d'ocells i fauna marina. Així mateix, també es col·labora amb estudis i projectes que se centren en la recuperació i conservació, el coneixement de formes de vida, o la vulnerabilitat i el perill d'extinció de les espècies.

En el seu continu navegar, i sempre amb el màxim respecte, la flota de Baleària s'uneix a aquest hàbitat solcant cada dia les aigües del Mediterrani i l'Atlàntic.

QUI HABITA ALS FONDS MARINS?

Antoni Torres Martorell

Baix el lladoner

Comissari d'Art

Els pobles que han conegut la mar, sempre han sentit fascinació pels seus misteris . Sempre s'han sentit atrets per la força que emergeix d'allò que s'amaga rere la gran i versàtil escala cromàtica de colors blaus i verdosos que cobricelen l'horitzó marí. Prova d'això son els preciosos mosaics que durant segles han mostrat criatures marines i que podrem trobar per moltes de les ciutats antigues que avui se poden visitar.

Llavors, no es estrany que artistes, escriptors i rapsodes hagin trobat en la mar la seva principal font d' inspiració. De fet han estat molts els que durant segles ens han regalat magnífiques obres sobre el que succeeix sota la superfície marina. Tot això, amb els avanços de la ciència i els descobriments que s' han fet sobre tot en els darrers segles, ha crescut de manera molt considerable l'interés per tot allò que es perd en la pregonesa de les aigües, sota el trencar de les ones, sota l'escuma, per tot allò que hi ha al fons marí.

Les descripcions de paisatges imaginaris, les retencions corregides que que hom ha pogut veure sempre que hagi disposat dels elements necessaris per fer-ho, o el resultat de deixar volar la imaginació, han servit d'inspiració a nombroses obres d'art que es poden contemplar per tot arreu.

Amb aquesta exposició, el visitant podrà tenir l'oportunitat de capbussar-se en les magnífiques aigües mediterrànies o atlàntiques, veure les imatges que tant han fascinat als que es posen la careta de busseig i miren els fons de la mar, deixen volar la imaginació llegint autors del més variat origen, o simplement somnien el que els agradaria o no trobar als fons de la mar.

Perdre's dins l'exposició "Criatures Marines" és contemplar un ample grup d' artistes de les Illes Balears o mediterranis, amb una convidada de la Costa da Morte, és veure com artistes de diferents generacions, de diversa procedència , han donat vida als paisatges marins que ens descobreixen i ens mostren en tot el seu esplendor.

M'agradaria donar les gràcies a tots els que ho han fet possible, des dels que hi han participat des de l inici de la concepció de l´ exposició , fins a aquells que, de forma molt sovint no del tot conscient, han contribuït a que el projecte sigui una realitat. Gràcies a la Fundació Balearia, per la gran ajuda que sempre ens dóna i que amb les seves llotges de la cultura i els seus ponts culturals, fan que Criatures Marines sigui vista no sols a les Illes sino també a altres indrets de la Mediterrània.

Gràcies també als companys d'Art amb B, que de forma molt discreta fan que un cop rere l'altre apareguin nous projectes per donar visibilitat a tants d'artistes de les illes i convidats. I com no podia ser d' altra forma, moltes gràcies a tots els artistes participants, que ens fan compartir aquestes precioses creacions, que sovint sembla que prenen vida i ens porten als móns imaginaris dels fons de la mar. Perde-us-hi i disfrutau d' aquestes obres que en el nostre subconscient agafen vida i l'hi aporten una llum molt especial fent que les criatures marines brillin i ens mostrin la màgia de la creació plàstica.

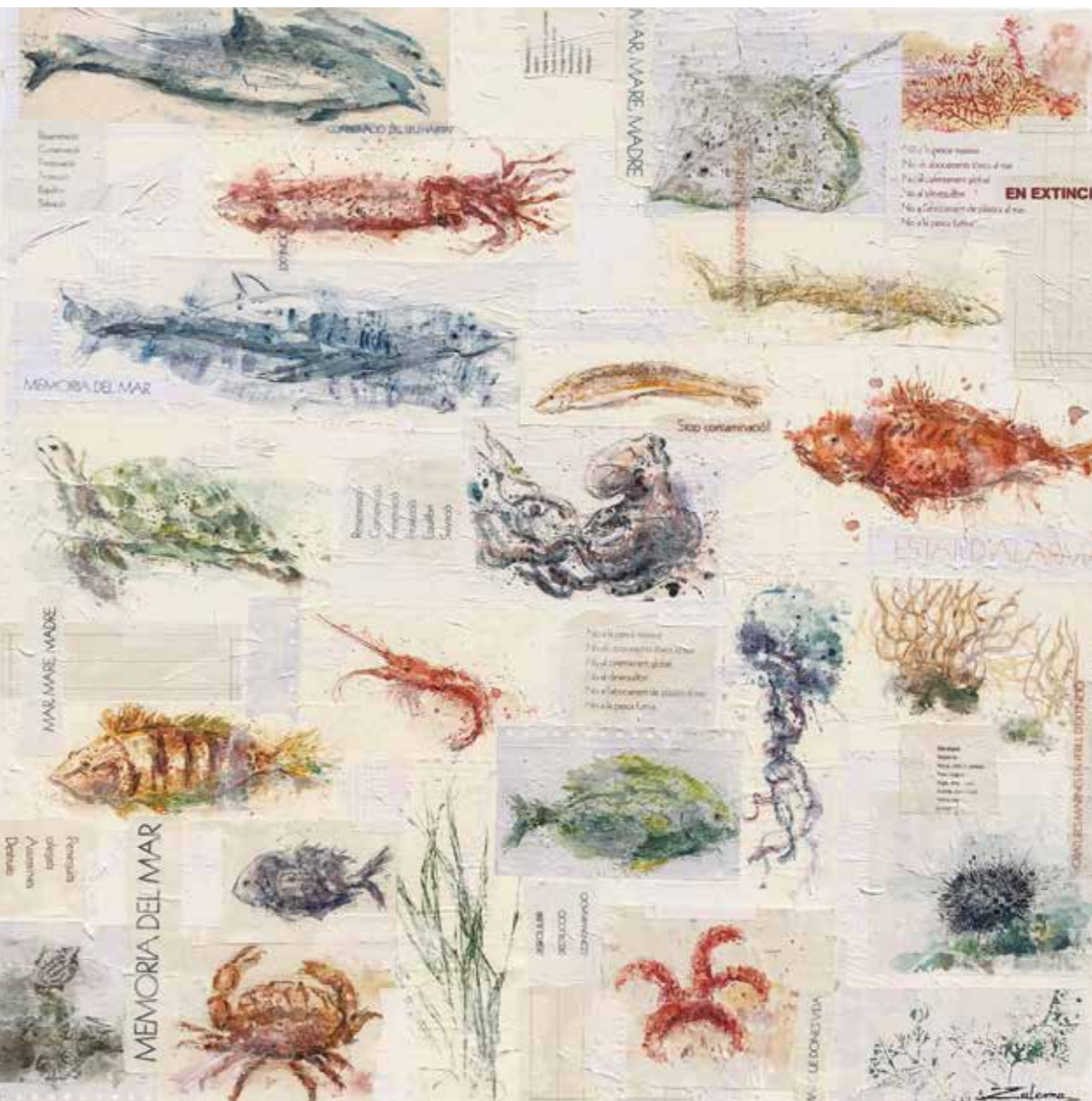
**MAR AMPLE // ZULEMA BAGUR // DIANA BUSTAMANTE
// XIMO CANET // DORI FERNANDEZ // ANTONI
FERRAGUT // RIERA FERRARI // PERE JOAN // MARGA
JUAN // PURI LEMA DEL RIO // FLORIT NIN // JOAN
PASCUAL // RAMON PEREZ CARRIO // ANA POLITAKIS
// FRANCESC RAMIS // PEP ROIG // MENENDEZ
ROJAS // GABRIELA SEGUÍ // ENRIC SERVERA //
DORALICE SOUZA // ANA UCEDA // ANGEL ZABALA**

"Amagatalls secrets", 2022. Linogravat sobre paper Hanhнемühle i collage. 25 x 25 cm.

"Stop destrucció, éssers marins", 2022. Collage de papers, teles, plàstics i objectes reciclats, pintures d'aquarel·la, llapis i tinta, textos de l'artista. Libreta d'artista de 28 fulles de paper i tapes de cartró dur, 21x30x30cm, enquadernat amb cuc

"Bestiari marí", 2022. Collage de papers, aquarel·la, llapis i tinta, montat damunt tela. 90 x 90 cm

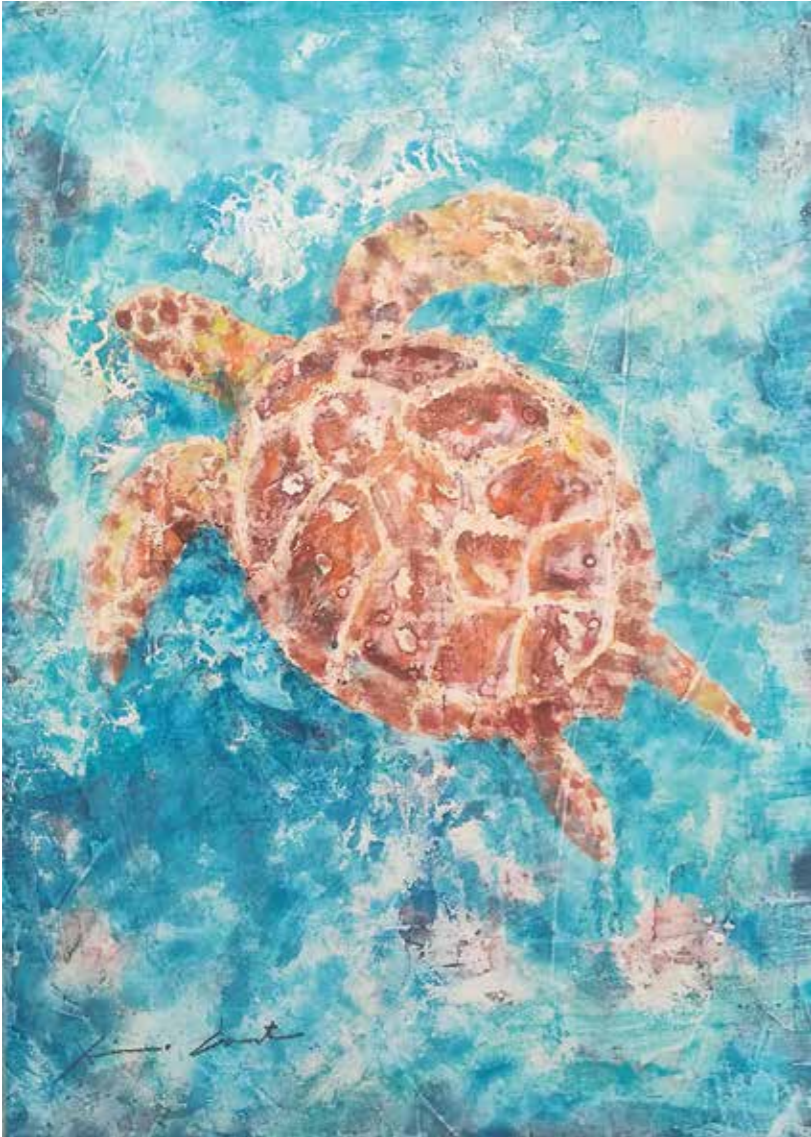

"Estrella", 2022. Acrílic i collage sobre tela texturizada. 40 x 40 cm

"Balena", 2022. Acrílic i collage sobre tela texturizada. 90 x 60 cm

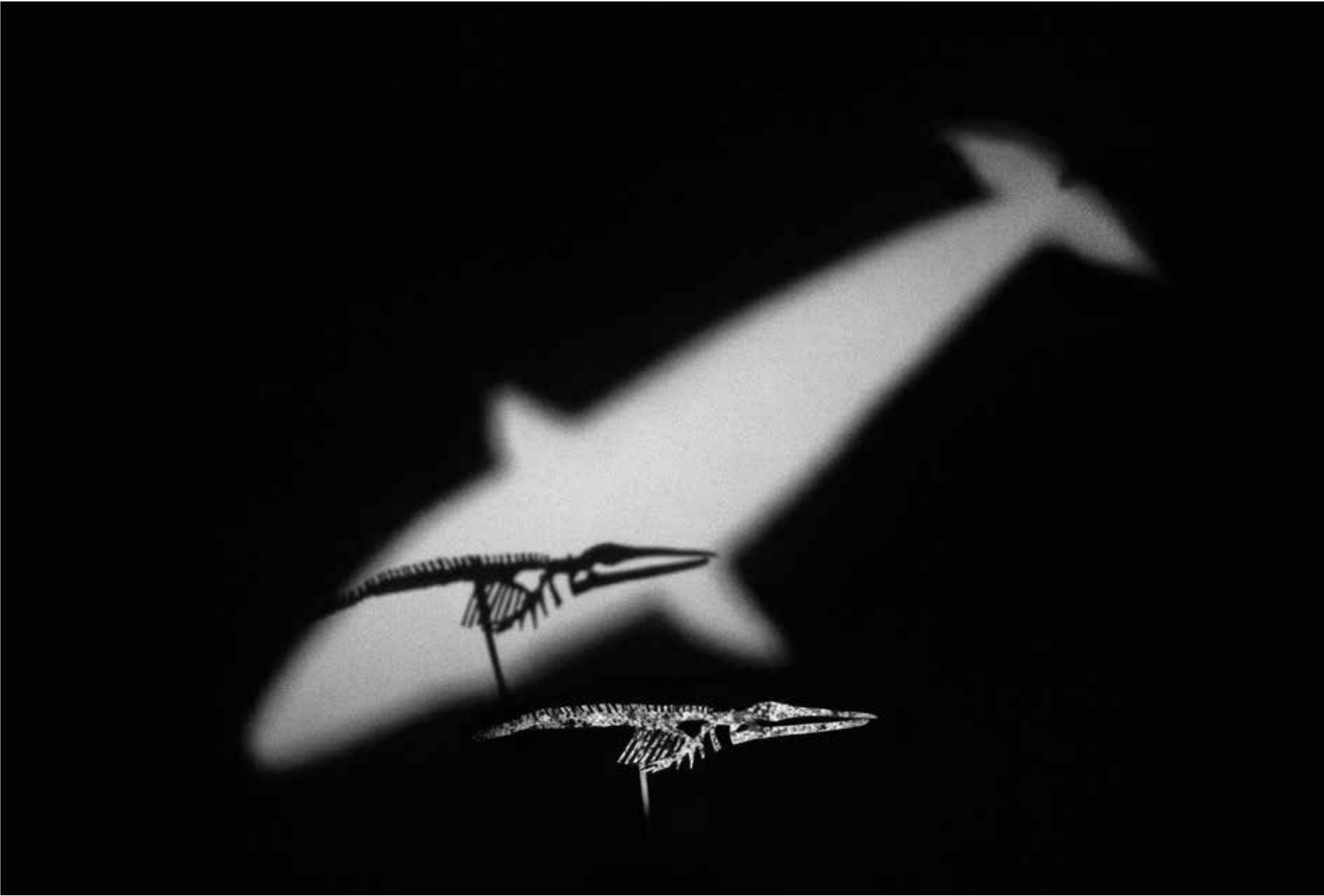
"Tortuga marina I", 2022. Monotipo al ebru; oli amb matèria mixta s/ fusta. 35 x 25 cm

"Tintoreria II", 2022. Monotipo al ebru; oli amb matèria mixta s/ fusta Mides. 100 x 100 cm

"Fantasmas de la ballenera de Algeciras #1", 2022. Fotografía digital - Impresión Glicée sobre papel Hahnemühle. 33x22cm

"Fantasmas de la ballenera de Algeciras #2", 2022. Fotografía digital - Impresión Glicée sobre papel Hahnemühle. 90x60cm

"Thalassa XXXVI" 2018. Ferro. 33 x 33 x 30 cm.

"Thalassa XLVI", 2019. Alumini. Mides variables

S’ANFÓS DES VEDRÀ

Relat inspirat en la cançó popular eivissenca: “An es Vedrà vaig anar”, d’Uc.

Vicent Canals

El meu nom és Pep i tinc un any més que tu.

És un dia de primavera i estic a la platja.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

La llei del karma no li podia guardar res de bo a en Pep i, en una de

les seues sanguinàries incursions de pesca as Vedrà, un dels explosius que

havia preparat tenia la metxa curta, amb tan mala fortuna que li va explotar a la cara i va caure malferit a la mar.

El darrer que Pep recordà va ser com es va esfonsar de prompte

i com, en obrir de nou els ulls, es va adonar que es movia molt lentament.

Una sensació estranya va recorrer tot el seu cos. El més inquietant de tot era

que podia seguir respirant baix l'aigua. -Que estrany! Els petits peixos que

es creuaven en el seu camí s'escapaven ràpidament al seu pas; de colp va

intentar agafar-ne un, i -Uep Pep! On són les teues mans, i els braços, i els

peus, i el sexe.... Me cago en Dena, Pep! T'has convertit en un peix, un puta

peix, lent i pesant, com els que t'agradava veure panxa amunt, esbudellats,

surant en la seua agonia.

No pensava que això fos possible, la reencarnació té molt mala llet.

Record que fa temps vaig llegir que depenent de les teues accions, anaves

acumulant bon karma o mal karma, i al final havies d'anar pagant els deutes que

havies contret en les vides anteriors. En Pep devia tenir un deute important, ja

que va retrocedir uns quants estadis evolutius i es va convertir en un peix.

Aquells primers dies de la seua nova vida va aprendre a nedar, millor

dit a bussejar, a jugar amb la seua anatomia, amb el seu cos acabat d'estrenar.

Els grans ulls globosos que li donaven una visió tal volta no tan nítida com la

humana, però amb un formidable camp de visió lateral, dotats per a la visió

nocturna i així poder moure's amb facilitat pel seu nou hàbitat rocós, ple de

trencs, cavernes, esculls, coves, pous, arcs, túnels i passadissos que s'obrien i

es tancaven, serpentejant per construir un nou univers blavós on refugiar-se.

No tenia braços ni cames, però va descobrir que el seu cos podia detectar el

moviment i la vibració de l'aigua i així evitar obstacles, corrents i atacar les

seues preses. Una boca potent, amb unes grans mandíbules que li permetien

tant succionar les seus víctimes per fer-les sortir dels seus amagatalls, com

fer d'àncora per a fer-se fort en la seua posició quan era atacat. El que també

va notar és que li costava nedar ràpid i que on se sentia més còmode era prop

de les roques. Dins de la soledat de la cova, el raig de llum blava i violeta que

es colava per l'obertura il.luminava cada racó de la seua nova morada. Només

havia de sortir a l'entrada de la cova principal per proveir-se del menjar que

volgués. Va descobrir la seua nova debilitat pels polps i els petits crustacis, dels

que triturava i exprimia la seua deliciosa carn.

El meu nom és Pep i tinc un any més que tu.

És un dia de primavera i estic a la platja.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

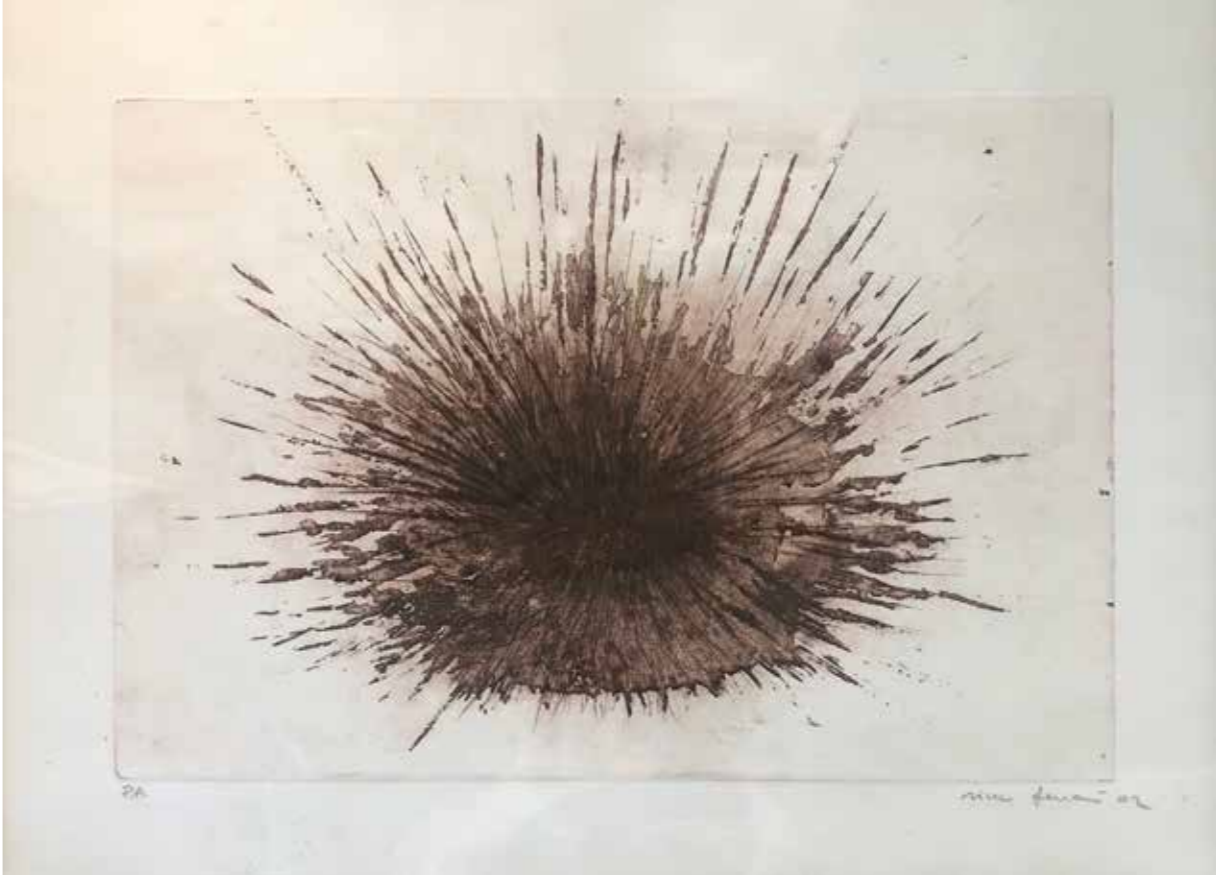
Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Estic esperant que arribi el meu amor.

Sense títol, 2002. Aigua fort. 33 x 50 cm. (37 exemplars)

Sense títol, 2002. Aigua fort. 33 x 50 cm. (37 exemplars)

"Catxalot Hamlet", 2022. Tempera i llapis sobre paper. 40 x 40 cm.

"Jonàs", 2022. Tempera i llapis sobre paper. 40 x 40 cm.

"Cavallet mari", 2022. AcuareHa. 32 x 32 cm.

"Dofins", 2022. AcuareHa. 32 x 32 cm.

PURI LEMA DEL RIO

"Sense titol", 2022. Oli sobre cartó. 42 x 29,7 cm

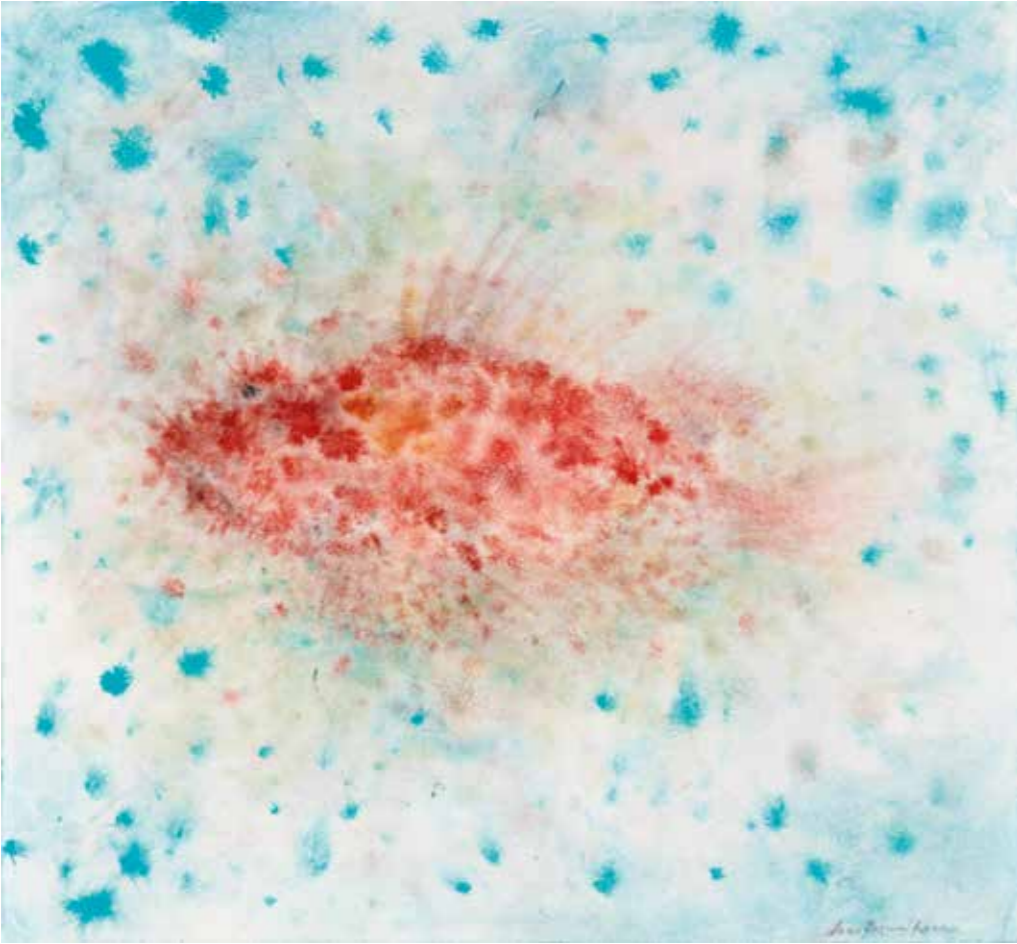
"Sense titol", 2022. Oli sobre cartó. 100 x 60 cm

"Criatura talàssica", 2022. Acrílic sobre paper japonès. 40 x 40 cm.

"Homo sapiens marítimus", 2022. Grafit i acrílic sobre paper japonès. 100 x 100 cm.

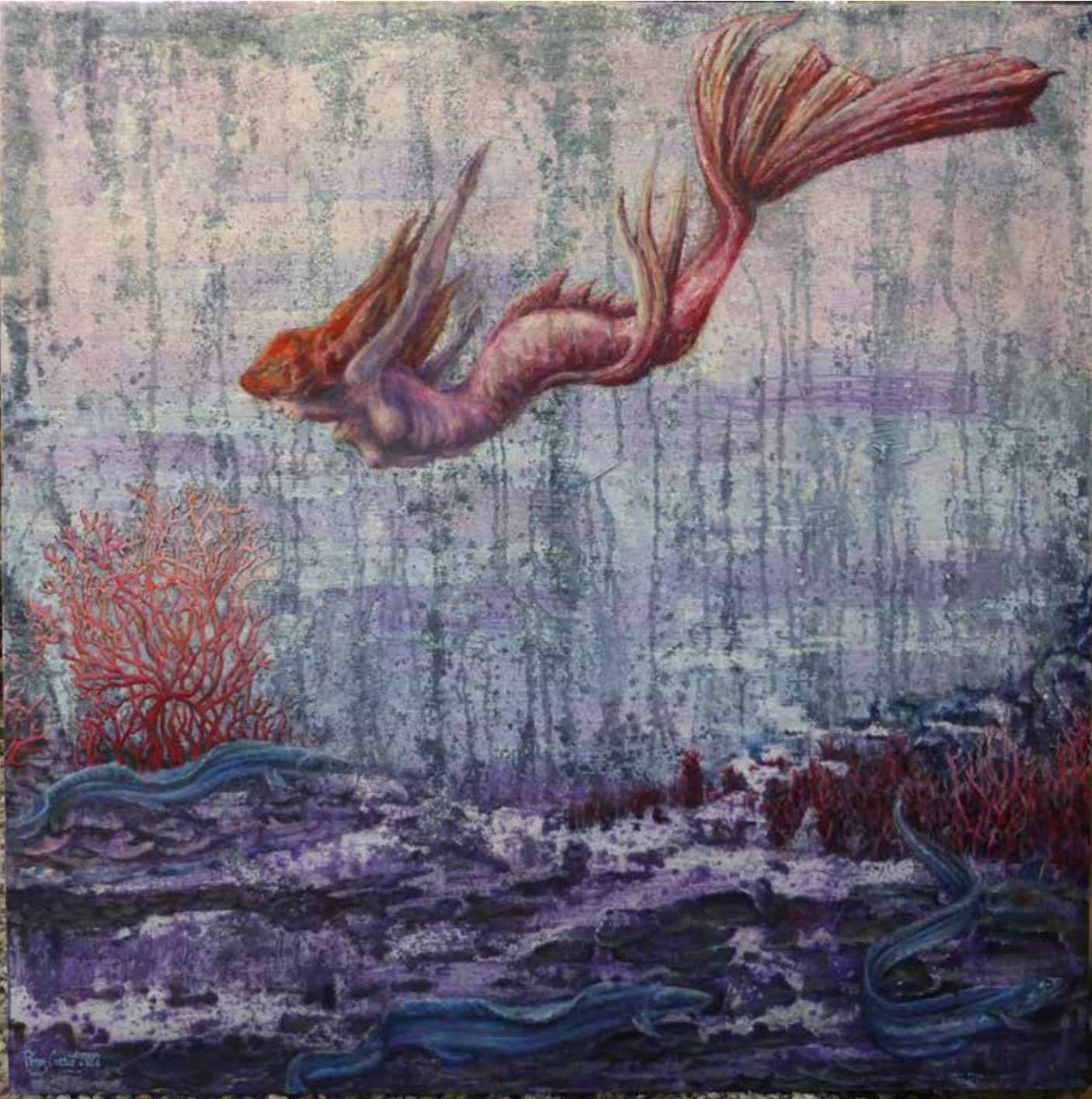
"Escorpora", 2022. Aquarel·la i tinta xinesa damunt paper. 32,5 x 35 cm

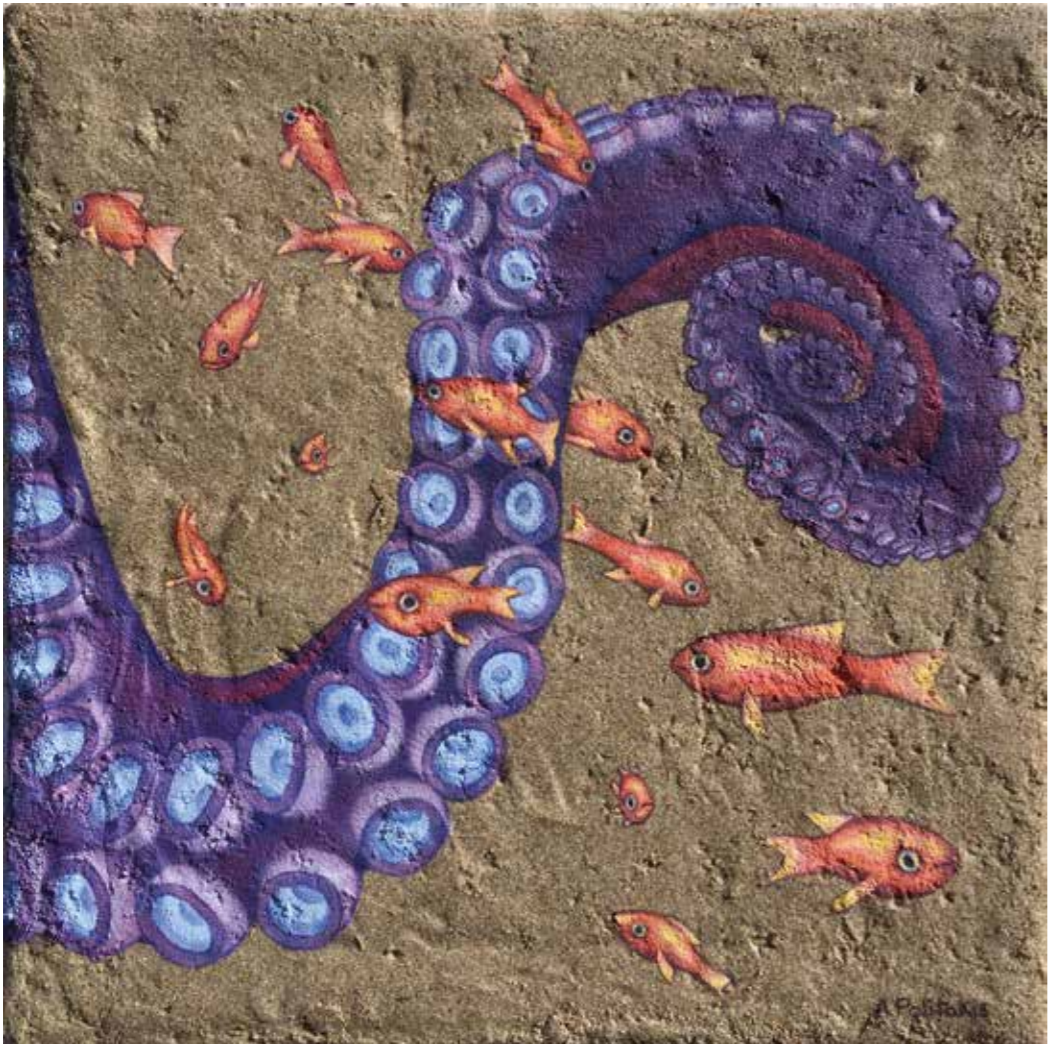
"Calamar", 2022. Aquarel·la damunt paper. 88 x 100 cm

"Piscis/ Mercurii Trismegisti" (pertany al retaule: "Conclusions" de Pico della Mirandola). Tècnica mixta sobre llenç. 40 x 40 cm.

"Peixadora de coral" (pertany al retaule: "la fuga de Atalanta" de Michael Maier), 2022. Tècnica mixta sobre llenç. 80 x 80 cm.

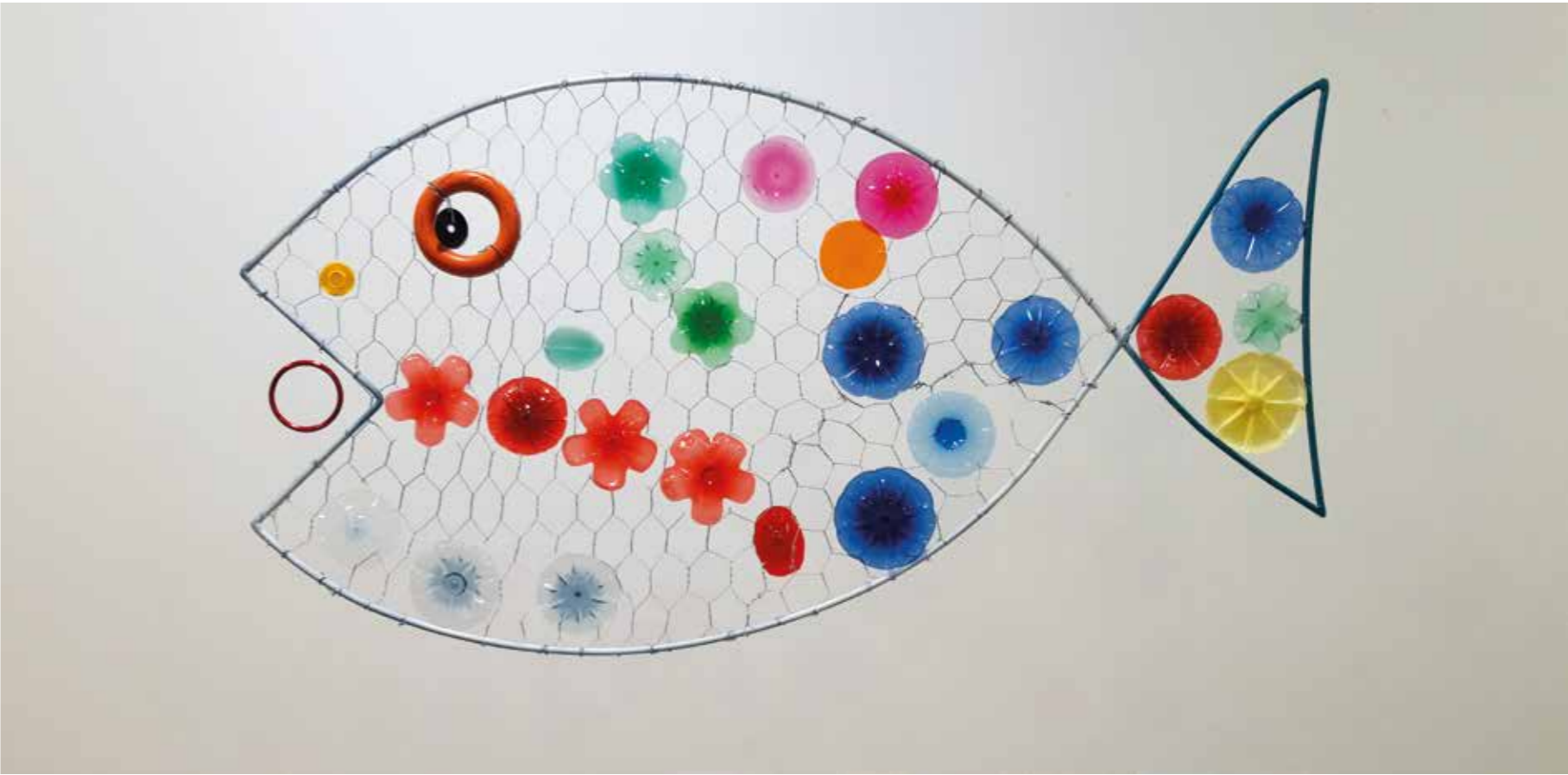
"Beauty in the ocean: la vida en Púlpura I." 30 x 30 cm

"Beauty in the ocean: la vida en Pulpura II". 60 x 60 cm ▶

"Mare Nostrum", 2022. Acrílic i tinta xinesa sobre fusta reciclada i paper. 100 x 80 cm

Instal·lació "Peix carassius", 2022. Entramat de vareta ferro, filferro i plàstics reciclats. 90 x 50 cm

CRIATURES MARINES

Florit Nin

La vida neix a la mar. De les profunditats dels oceans es va crear el principi de la vida. Tots els éssers són, en certa mesura, fills de l'aigua salada, també els humans. Resta en nosaltres una memòria ancestral que ens lliga a les mars, que, amb la terra, ens és la mare primera. No és estrany idò que mar i mare comparteixin la mateixa ressonància. Principi i final de cicle, les aigües marítimes són l'hàbitat on conflueix l'origen de la creació i l'agent de les desfetes.

Per tot això i més, el món misteriós de la mar i de les seves criatures és tan atractiu per als artistes. Per això i per tantes altres raons i emocions, els animals marins tenen un no sé què de magnètic als ulls dels pintors. Perquè no oblidem que els artistes plàstics en primer lloc celebren el món visible amb tota la seva magnificència de colors, formes i textures i la mar n'és plena. Els artistes cerquen la plenitud de la pell del món i en la seva recerca troben els tons de blaus més intensos, la vibració dels verds més lluminosos, els negres més profunds, els violetes més tènues, la delicada lluentor de daurats i argentats, el vellut suau de la porpra. I aquesta riquesa cromàtica és encara més viva sota les aigües. Qui no s'ha encantat mirant les escates tornassolades dels peixos, o el vermell punxant de la cranca o el nacrat de les escopinyes?

Per què plasmar-ho en teles i papers, pintures, ferros i ceràmica?

Perquè ens encanta la vida bategant i els seus misteris. Perquè estimam les criatures perquè nosaltres també som criatures. Perquè dibuixar-lo, pintar-ho, esculpir-ho, modelar-ho, fotografiar-ho ens aproxima al seu coneixement, i conèixer és estimar.

Més endins d'aquesta pell líquida tan generosa i esplèndida, hi ha, a les profunditats, tantes criatures desconegudes i fascinants, tantes formes de vida insòlites, tant de misteris insondables que a la força hem d'admetre la nostra ignorància i aprendre a situar-nos en una escala més humil respecte de la biosfera. Desconeixem moltíssim més que no coneixem de les mars i oceans i la nostra dignitat antropocèntrica ens hauria de fer reflexionar de l'extrema interdependència de l'home amb la mar.

Els vint-i-un artistes que participen en aquesta mostra col·lectiva, tots ells residents en terres de mar, que tenen la costa arran de la casa, s'han nodrit de la riquesa que ens ofereix la mar des del punt de vista visual. Peixos de tota casta, pops, dofins i balenes, estrelles i sirenes, conquilles i mariners... tot el món de la mar blava queda recollit en una gran diversitat de motius, però també de tècniques i materials. Tan ric com ho és la biodiversitat marina. I tanmateix això no ens basta, perquè la meravella del món subaquàtic també ens desperta la consciència sobre els perills que amenacen els mars i oceans del nostre planeta a causa de l'activitat destructiva de l'home. Tant de bo que les obres aquí exposades contribueixin a valorar la vida de mars i oceans

"El peix que...", 2022. Acrílic sobre tela. 35 x 27 cm.

"El nin...", 2016. Acrílic sobre cartolina. 101 x 68 cm

"Visitants 2", 2019. Acrilic sobre taula. 30 x 60 cm.

"Visitants 2", 2019. Acrilic sobre taula. 30 x 60 cm.

"Cant abismal", 2022. Mixta sobre taula. 40 x 40 cm

"La filla del mar", 2022. Mixta sobre 25 teles. 100 x 100 cm

"Habitants de Ciutat de Parella", 2022. Gravat, tècnica mixta i collage en metacrilat. 40 x 50 cm.

"Farolera de dia, sirena de nit", 2021. Gravat, tècnica mixta i collage en metacrilat. 75 x 85 cm.

ON COMENÇA L’HORIZZÓ

Antoni Planas San José

Per a un jovençà de Llubí, criat en la rota amarga i el porrassar erm, el mar feia forat i tapava. Per a nosaltres, gent del terròs, la marina era un lloc perillós, inhòspit i feréstec, que sempre intentàvem mantenir allunyat. I així va ser durant anys.

No vaig començar a estimar el mar fins que vaig conèixer en Joan Riera Ferrari. Ell, els seus quadres, les seves paraules, m’ ensenyaren a mirar tota aquella massa d’aigua salada d’una altra manera, a descobrir aquell immens món onat. Em va fer veure que el mar era quelcom diferent, tot un univers nou per a mi; vaig descobrir, amb ell, una nova existència, prodigiosa i sobrenatural. Vaig aprendre que el mar era el moviment i l’amor, era l’infinít convertit en vida. Tal vegada per això sempre vaig estimar sense condicions en Riera Ferrari. Ell era home i era mar. Jo també volia ser mar.

De llavors ençà, el mar ha estat en la meva vida, ha format part de mi, no l’he abandonat pus mai. Parlant amb ell, navegant per les costes del llevant mallorquí, vaig entendre que jo també era mar, que era fill de les marees, que una part de mi era feta de saladina i embat. I els fills del mar hem de tornar una i altra vegada al seu costat, el necessitam per viure. I quan som allà, palplantat al davant, quan contempl la immensitat de l’aigua, entenc que no hi ha res més meu, més propi, que el mar, o la mar com deim els que l’estimam.

Tota aquesta mar infinita es concentra com per art d’encanteri en una extraordinària exposició organitzada per la Fundació Art amb B i en les pàgines d’aquest catàleg que teniu entre les mans. I això és possible gràcies a un bon grapat d’artistes que han volgut oferir la seva visió, pròpia, personal, indiscutible, del que és el mar i la vida marina. Ho han fet de moltes maneres, amb nombrosos estils, amb incomptables tècniques. Però tots i cada un d’ells han creat aquestes obres sabent que el fons marí és l’encarnació d’una existència sobrenatural i meravellosa. Aquí rau la màgia d’aquesta mostra.

Després de veure l’exposició, vos convid a fer un exercici que jo faig sovint: seure a vorera de mar, contemplar el vol elegant del corb marí, escoltar les ones, el batec del vent contra el roquissar, cercar tresors en l’arena, escoltar el cel quan parla del mar amb paraules d’aire... Llavors, tal vegada, podreu entendre, com jo vaig entendre ja fa anys, on comença l’horitzó.

"Borns Blaus", 2022. Acrílico sobre tela texturizada. 60 x 60 cm.

"Borns Blaus", 2022. Acrílico sobre tela texturizada. 70 x 100 cm.

"Pulpo", 2022. Malla metalica i esprai . 90 x 70 x 30 cm.

"Tiburon martillo", 2022. Malla metalica i esprai . 100 x 50 x 40 cm.

Edició
Art amb B
Zulema Bagur, Diana Bustamante,
Sofia Feliu, Marga Fullana, Francesc Ramis,
Antònia Torres i Antoni Torres

Textos
Sandra Pilato Iranzo
Antoni Torres Martorell
Vicent Canals
Florit Nin
Antoni Planas San José

Disseny i maquetació
Ramon Giner

Impressió
amadip

DL PM 00603-2022

FUNDACIÓ
BALEARIA

Amb el suport de

G CONSELLERIA
O FONS EUROPEUS,
I UNIVERSITAT I CULTURA
B INSTITUT ESTUDIS
/ BALEÀRICS

**FUNDACIÓ
BALEARIA**

Amb el suport de

G CONSELLERIA
O FONS EUROPEUS,
I UNIVERSITAT I CULTURA
B INSTITUT ESTUDIS
/ BALEÀRICS